

Brüll, de Profeet*

door dr. N. Nobel

Al sinds bijbelse tijden zijn profeten merkwaardige persoonlijkheden. Ze zeggen genadeloos de waarheid. Ze wijzen op bestaande misstanden en knopen daar onheilspellende toekomstvoorspellingen aan vast. Ze hebben iets onnatuurlijks. Ze negeren en ontkennen alom geaccepteerde mythen. Ze zijn integer maar niet 'tactisch'. Ze hebben een boodschap die ze blijven herhalen. Ze blijven drammen, en zijn noch met vermanen, noch met bestraffen, noch met negeren tot zwijgen te brengen.

Sinds diezelfde bijbelse tijden hebben profeten het aan de stok gehad met het regentendom. Het regentendom dat er in de eerste plaats voor verantwoordelijk is dat de toestanden zo zijn zoals ze door de profeet aan de kaak worden gesteld. De profeet verstoort de orde en brengt hun positie in gevaar. Bovendien voelt men zich gegeneerd door het eigen beeld dat blijkt uit de spiegel die de profeet voorhoudt. De profeet is lastig. Hij moet verdwijnen. Maar dat is niet zo makkelijk. Want het volk, dat een fijne neus heeft voor misstanden en dat de vasthoudendheid en de integriteit van de profeet respecteert, zal uit zijn verdwijnen zijn conclusies trekken.

Brüll was de profeet van de fiscale wereld. De man die ondanks alles doorging met op misstanden en misverstanden (mythen) te wijzen en die daarmee, zonder ze te willen maar met volstrekt *dédain* voor de daardoor opgeroepen weerstanden, onze fiscale wereld de spiegel voorhield. Dit artikel is een kort relaas van de hoofdpunten van zijn lotgevallen. Een relaas van de luis in de pels van de beer en van de (vergeefse) pogingen van de beer, die luis dood te drukken.

* Profeet: (Israël) Iemand die opdracht heeft om in naam van Jahweh tot vermaning en waarschuwing te spreken (van Dale woordenboek).

Zij die Brüll al langere tijd kennen (zoals schrijver dezes, die in 1960 zijn colleges begon te volgen) weten, dat Brüll eigenlijk al vanaf het begin van zijn loopbaan voorbestemd was de profeet van de fiscale wereld te worden. Hij had alle daarvoor benodigde eigenschappen. Een vlijmscherpe intelligentie. Een rechtlijnige analytische geest. Een hoog ontwikkeld gevoel voor niet-legistische rechtvaardigheid. Een volstrekte integriteit, waardoor geschipper en intrigues hem volstrekt vreemd waren. En, last but not least, zeer grote stylistische en oratorische gaven.

Zijn profetische trekken hebben zich geleidelijk ontwikkeld. Zijn dissertatie bevatte reeds een aantal kritische kanttekeningen ten aanzien van de door de wetgever aan de uitvoerende macht toegekende delegatiebevoegdheid en de wijze waarop daarvan werd gebruik gemaakt. Het thema werd in 1965 uitgediept in zijn inleiding voor de Vereniging voor Belastingwetenschap over 'De delegatiebepalingen in het wetsontwerp vennootschapsbelasting 1960'.¹ Reeds toen sprak Brüll woorden, die later steeds in zijn betogen naar voren zouden komen. Na een beschrijving van een aantal delegatiebepalingen, waardoor de uitvoerende macht bij ongewenste ontwikkelingen (bijv. een onwelgevallige rechterlijke uitspraak) wijzigingen kan aanbrengen zonder voorafgaand overleg en zelfs met terugwerkende kracht, sprak hij de woorden: 'Ik sprak nl. over *fenomenen* die voor iedereen constateerbaar, controleerbaar zijn, ik sprak over instanties en ik sprak niet over personen'. Deze benadering is altijd kenmerkend geweest voor Brüll. Zijn philippica betroffen fenomenen, verschijnselen en vooral mentaliteitskwesties. Nooit personen. Als hij ooit een bepaalde inspecteur op de korrel nam (bijv. de inspecteur die in een door hem geannoteerd proces was opgetreden) dan was dat nooit tegen deze ene inspecteur gericht, maar altijd tegen de mentaliteit die daarachter stak: Een mentaliteit waartegen hij waarschuwde. Zijn betogen waren daardoor sterk sociologisch en tot op zekere hoogte ook filosofisch van inslag.

De eerste werkelijke tekenen van Brüll's rebellie begonnen zich in het najaar 1966 te openbaren met een publikatie in FED genaamd 'Rapporten op tafel'. Aanleiding hiertoe was het zgn. 'Leeuwardense geval'². Een geval waaraan Brüll (en hij niet alleen) een luchtje meende te onderkennen ten aanzien van het achterhouden door de fiscus van gegevens die bij RAD- en FIOD-onderzoeken zouden zijn gebleken. Dat artikel leidde tot een reeks artikelen in FED van

de hand van Meyjes, Hellema, Geppart en Van Poelje. De kreet 'rapporten op tafel' werd sindsdien een soort strijdkreet die overigens nog steeds niet tot de overwinning heeft geleid³.

Ook daarna bleef Brüll onrust zaaien, o.a. met vinnige annotaties waarop soms gereageerd werd. Een van die reacties leidde tot zijn artikeltje 'van knijpen en piepen'⁴ waarmee hij meteen de fiscale woordenschat verrijkte met de term 'knijp-en-piep-systeem' (welke term hij overigens, naar hij vermeldde, van een fiscale ambtenaar had overgenomen).

De fiscale wereld werd in zijn geheel pas goed geconfronteerd met de profeet Brüll tijdens de inleiding die hij op 27 april 1974 hield op de belastingconsulentendag over het onderwerp 'Fiscale mythologie'. Ik zat toen zelf onder het gehoor. Ik heb, zoals altijd, geboeid geluisterd naar zijn betoog dat hij, volledig uit het hoofd en zonder zich ooit te vergissen, hield. Het was een betoog een profeet waardig. De gehele fiscale wereld kreeg een spiegel voorgehouden, die een volstrekt onverwachte en unieke kijk gaf op het mentale netwerk waarin we ons zelf gevangen houden. Een samenstel van mythen.

Reeds aan het begin van zijn inleiding gaf Brüll blijk als een ware profeet in de toekomst te kunnen kijken. Ik citeer de tweede alinea van zijn betoog:

'En toch staan wij daarmee al vlak bij de misvatting, die ik van het begin af aan zou willen uitbannen, namelijk dat mythe een fraaie term is voor leugen, een synoniem voor fabeltje. Dat ik met andere woorden met de titel fiscale mythologie zou bedoelen een exposé te geven van de leugens en fabeltjes, die in belastingland rouleren. Dat zou zeker geen onaardig onderwerp zijn, alleen het mijne is het niet. Maar ik kan u thans reeds voorspellen, dat men straks, ondanks alle waarschuwende woorden, mijn verhaal toch zo zal interpreteren. Een schamele troost, dat ik dan het Pilatus-gebaar mag maken: mijn handen in onschuld wassen!'

Vervolgens deed Brüll uitgebreid moeite te verklaren hoe de mythe werkt, en hoe hij ons gevangen houdt. Enkele citaten:

'Wie onbevangen de werking van mythen gadeslaat, ontdekt in hen ideaalbeelden, Leitmotive, die hetzij individuele mensen, hetzij hele samenlevingen tot iets brengen dat wij, gezien vanuit de mens als een natuurlijk wezen, als on-natuurlijk moeten schetsen.'

En even verderop, na een magistrale historische terugblik:

‘En daarmee ben ik bij het begin van mijn onderwerp. Geen samenleving kan het stellen zonder mythe, geen groep en zelfs geen gezin. Deze opvatting moge nog eens onderstrepen, dat ik, over mythen sprekende, een concrete, onontbeerlijke kracht op het oog heb en bepaald niet iets, waar ik negatief tegen aan kijk. De mythe is het vaste punt, het punt van Archimedes, dat ons zekerheid biedt en van waaruit wij de hele wereld zien en interpreteren. Ieder verschijnsel wordt in de mythe gepast, zonder dat de mythe zelf wordt uitgesproken. Hij leeft in de halfbewuste sfeer als wilsbepalende kracht, en slechts door deductie valt hij uit de zich telkens herhalende stereotype beelden af te leiden. Hier ligt echter ook de grote moeilijkheid voor ons onderwerp. Alles is zo vanzelfsprekend, dat wij nauwelijks in staat zijn eigentijdse mythen te onderkennen. Voor de bewustwording is afstand nodig. Dat kan afstand in de tijd zijn: de mythen van het verleden worden duidelijker, naarmate zij minder aanrakingspunten met onze huidige samenlevingsvormen hebben.’

En nog weer iets verder:

‘Is het uitgangspunt, de mythos, eenmaal aanvaard, dan is deze niet alleen innerlijk sluitend, rationeel. Er kan ook ieder schijnbaar afwijkend fenomeen moeiteloos in de mythe gepast worden. Van binnenuit is de mythe rationeel.

Dit betekent, dat wie bepaalde gedragingen als mythisch aanwijst, onmiddellijk, en zelfs terecht, op hun rationele karakter kan worden gewezen. Gezien van binnenuit is de mythe niet nodig voor de verklaringen van de fenomenen.

Psychiatrisch zou men daarom wellicht geneigd zijn om van een gesloten paranoïde systeem te spreken, ware het niet, dat paranoia een zogenaamd gezond alternatief veronderstelt. En het is juist dit criterium, dat ik u bij voorbaat wilde ontnemen. Niet alleen kan men ten aanzien van de mythe-bepaaldheid niet van een gezond alternatief spreken zonder dat dit aan een andere mythe ontleend is; het ligt zelfs in het wezen van de mythe dat er – alweer: van binnenuit – geen alternatief is. Hier ligt het wezenlijke verschil met de ideologie.

Ideologieën bestrijden elkaar te vuur en te zwaard, en kunnen nochtans onder het dak van één mythe leven. Dat zien wij zich thans afspelen tussen Oost en West. Ideologie is altijd middel tot doel, schetst daarom steeds in zwart-wit, redeneert daarom altijd digitaal: het ene òf het andere; wie niet voor ons is, is tegen ons. Het kenmerkende van de mythe is, dat zij geen bui-

ten kent en daarom ook niet het probleem binnen-buiten, niet het alternatief. De mythe is doel en actie tegelijk, is de bewegende kracht zelve, is existentieel. Daarom kan beschrijving van eigentijdse mythen niet anders dan op weerstand stuiten: iets beschrijven vooronderstelt namelijk een standpunt buiten het object. Daarom wordt beschrijving – in zekere zin terecht – als een aanval opgevat: iemand heeft zich buiten de mythe geplaatst. Dat kan en mag niet en ware het alleen, omdat het de zekerheid en vanzelfsprekendheid van het bestaan aantast.’

Pas na deze zeer uitgebreide voorbereiding ging Brüll over tot het onderwerp: De fiscale mythologie.

Ik citeerde zo uitgebreid uit dit eerste gedeelte van Brüll’s inleiding, omdat ik met Brüll’s eigen woorden heb willen weergeven hoe hij de mythe over onze fiscale wereld zag. En tevens om later in dit artikel des te duidelijker aan te tonen hoe onwaarachtig en bekrompen de reacties op deze inleiding waren. Precies volgens het patroon dat Brüll voorspeld had. Lichtgeraakt en ideologisch. Gevangen in de mythe, en Brüll’s wijzen op het bestaan van de mythe interpreterend als kritiek op henzelf.

Alvorens die reacties te beschrijven wil ik echter nog zeer in het kort weergeven welk netwerk van mythen Brüll onderkende. Brüll onderkende eerst de basismythe van onze samenleving. Brüll omschrijft die als volgt:

‘De basismythe van onze samenleving is, dat de staat de hoeder is van het Algemene Belang en dat er geen andere hoeders van dat Algemene Belang zijn. Het Algemene Belang staat tegenover het particuliere belang van zijn onderdanen, gelijk sociaal staat tegenover egoïstisch. Het hoederschap geeft aan de staat het recht om alom en overal in te grijpen waar Algemeen Belang gemoeid is – en dat is overal het geval. Het geeft derhalve ook het recht om zich voor dit ingrijpen de vereiste middelen te verschaffen. Niet anders dan door dit hoederschap kunnen de onderdanen in vrede met elkaar leven.’

Vanuit die basismythe volgen een aantal submythen logisch en consequent. Tot de submythen behoren de belastingmythen.

Het zou het kader van dit korte artikel verre te buiten gaan wanneer ik al deze fiscale submythen zou gaan weergeven. Ik noem ze slechts bij name:

- de mythe van de belastingstructuur;
- de mythe van de belastingbetalers;

– de mythe van de inspecteur (waaronder hij begrijpt alle fiscale ambtenaren);

– de mythe van de rechters.

Daarna gaf Brüll een opsomming van de middelen waarmee de mythe zich handhaaft:

– het monopolie van de machtmiddelen;

– de beheersing van de informatie;

– de beheersing van de posten;

– de beheersing van de wetgeving.

Van al deze mythen en van al deze middelen tot handhaving gaf Brüll een aantal voorbeelden. Het gehele panopticum werd vertoond. Alles kreeg een beurt. Eén van de behandelde submythen was de mythe van de fiscale ambtenaren. Deze mythe luidt:

‘De inspecteur is een correcte, onpartijdige, door geen enkel eigenbelang gestoorde ambtenaar, die slechts uitvoert wat de wet hem voorschrijft. Hij is voor de man in moeilijkheden de helpende vaderlijke vriend, voor de man die de verleiding niet kan weerstaan het streng vermanende vaderlijke gezag.’

Net zoals bij de andere mythen bezag Brüll deze mythe op kritische wijze. Hij gaf voorbeelden van inspecteurs die aan deze mythologische beschrijving voldeden, maar gaf ook enkele voorbeelden van bedriegende, chanterende, rancuneuze, onverschillige en knevelende ambtenaren. De wijze waarop hij deze mythe tegen het licht hield was niet anders dan bij de andere mythen.

Brüll zelf onderkende het gevaar terdege. Hij zei:

‘Het mythische beeld, dat het ambtenarencorps van zichzelf heeft, wordt verder beschermd door de taboe, dat op het ter discussie stellen van gedragingen van ambtenaren rust. Omdat dat onderwerp nog nader aan de orde zal komen, wil ik nu alleen uit ervaring opmerken dat doorbreking van dit taboe de bekende gevolgen van sacrilege oproept.’

Brüll hoefde niet lang op het uitkomen van zijn profetie te wachten. De maandag daarop verscheen een uittreksel van zijn inleiding in *De Telegraaf* onder de kop ‘Fiscaal stelsel strijdig met ons rechtsgevoel’. Ik heb bij het schrijven van dit artikel een fotokopie bij de Koninklijke Bibliotheek opgevraagd. Het artikel in *De Telegraaf* was tamelijk evenwichtig en legde beslist niet eenzijdig de nadruk op hetgeen Brüll had gezegd over de ‘mythe van de inspecteur’. Het

artikel ging ook in op de basismythe en ook op de mythe van de belastingstructuur en de mythe van de rechter. Het was dus bepaald niet zonder meer een anti-fiscaal stuk.

Het artikel werd op 7 mei ogenblikkelijk gevolgd door vragen van het Tweede Kamerlid Notenboom. De vragen luiden:

1. Heeft de staatssecretaris kennis genomen van de publikatie in 'De Telegraaf' van 30 april 1974 over de door prof.dr. D. Brüll op de belastingconsulentendag 1974 gehouden inleiding waar hij gesteld zou hebben dat het een mythe is dat de inspecteur altijd een correcte onpartijdige ambtenaar is, en waarin hij voorts enkele voorbeelden voor deze stelling zou hebben genoemd?
2. Is die publikatie in overeenstemming met hetgeen de inleider heeft gezegd?
3. Indien vraag 2 bevestigend wordt beantwoord, is de staatssecretaris dan van mening dat hier ten onrechte de integriteit van de belastingdienst wordt aangetast?

Met voorbeeldige dienstijver en uit volle borst antwoordde de toenmalige staatssecretaris van Financiën (die zelf de gehele ochtend onder het gehoor had gezeten) reeds op 17 mei:

'1 en 2. Deze vragen worden bevestigend beantwoord.

3. De uitlating van prof.dr. D. Brüll op de belastingconsulentendag 1974 dat het een mythe is dat de inspecteur altijd een correcte onpartijdige ambtenaar is, houdt door haar algemene formulering het verwijt in dat de Belastingdienst als zodanig uit bestuurlijk oogpunt onbehoorlijk optreedt. Daarvoor heeft hij echter geen enkele redelijke grond aangevoerd. Met name kunnen de door hem genoemde incidentele voorbeelden – gesteld al dat zij juist zouden zijn – bezwaarlijk als argument voor zijn bewering worden aanvaard. Ook overigens zijn de ondergetekende geen feiten of omstandigheden bekend welke enige aanwijzing voor de juistheid daarvan kunnen vormen. Als prof. Brüll inderdaad concrete gevallen bekend zijn waarin de Belastingdienst incorrect optreedt zou hij een werkelijke bijdrage hebben geleverd aan de sanering van de door hem aanwezig geachte misstand door daarvan kennis te geven aan de leiding van de Belastingdienst. Zou dit alsnog gebeuren, dan zal de ondergetekende uiteraard ter zake een grondig onderzoek doen instellen.

Op grond van het vorenstaande is de ondergetekende van oordeel dat prof.

Brüll de integriteit van de Belastingdienst ten onrechte in twijfel heeft getrokken.'

In een commentaar dat Brüll bij dit vraag- en antwoordspel schreef in het door FED uitgegeven boekje waarin het stenografisch verslag van de belastingconsulentendag 1974 werd gepubliceerd, heeft Brüll dit (zoals hij het noemde) 'toneelstukje in zakformaat' op waardige wijze geanalyseerd en commentarieerd. Alleen jammer dat zo velen wel de bla-bla van de staatssecretaris hebben gelezen, en zo weinigen het boekje.

Ik heb zo lang stilgestaan bij deze 'Fiscale mythologie' omdat dit stuk m.i. het hoogtepunt vormt van Brüll's werk als 'profeet' en omdat de prompt hierop gevolgde (en door Brüll voorspelde) reactie een van de dieptepunten vormt in de reacties die het fiscale regentendom daar tegenover heeft gesteld.

Zoals een profeet betaamt ging Brüll ondanks deze 'terechtwijzing' onverdroten voort. Zijn aandacht raakte steeds meer geconcentreerd op misbruik van macht door de 'vierde macht'. Hij hoefde niet ver te zoeken. Uit rechterlijke uitspraken, dossiers die hij van belastingadviseurs ter inzage kreeg, verzoekschriften die werden ingediend bij de kamercommissie⁵, de reparatiewetgeving⁶, overal vandaan stroomden de voorbeelden hem toe. Sommige van die gevallen waren inderdaad te gek om los te lopen, maar nooit vond blijkbaar het Ministerie van Financiën of, nog beter, het Ministerie van Justitie, aanleiding in te grijpen. Zo verontwaardigd als men was tegenover de woorden van Brüll, zo begripvol was men tegenover de daden van de ambtenaren die de aan de kaak gestelde machts- en ambtsmisbruiken hadden gepleegd. De mythe deed zijn werk.

Over het algemeen durfden slechts weinigen de discussie met Brüll over deze kwesties aan, en voor zover ze dat deden bleven ze mijns inziens meestal onder de maat. Een uitzondering vormde Hofstra die in het Weekblad voor Fiscaal Recht⁷ inging op een, zoals gebruikelijk, in krasse taal gesteld artikel van Brüll in Fiskaal van Januari 1982. Met name de door Brüll geïntroduceerde term 'systeem-misdrijven' werd door Hofstra van kritische kanttekeningen voorzien. Hoe knap en rustig het betoog van Hofstra ook was, het was toch duidelijk weer een betoog dat zelf was ingekapseld in de mythe en dat ook de kwesties waarom het ging op zijn beurt weer in de mythe inkapselde. Het was

legistisch en vol vergoelijking van overheidsdaden waarvan duidelijk is dat ze niet deugen. Het was het betoog van een – uiterst knappe – schriftgeleerde (een term die ik liever gebruik dan de beladen term Farizeeër), dat het betoog van de profeet Brüll wel bestreed, maar niet in de kern raakte. Hofstra's conclusie dat hij 'de voorkeur geeft aan preventieve maatregelen, waar die nodig zijn, door een scherp geformuleerde wetgeving en een voortdurend streng toezicht op de wijze waarop zij wordt uitgeoefend door de overheid zelf, met uiteraard een objectieve rechter op de achtergrond' is daarvan mijns inziens het bewijs. Met alle respect voor Hofstra (en dat respect is groot) vind ik dit een schoolvoorbeeld van de wollige regententaal waar geen enkele hoop van te verwachten is.

Als belastingadviseur mag ik niet onvermeld laten dat Brüll ook deze beroeps-groep zijn kritiek niet spaarde. Hij verweet hen – niet ten onrechte – om den brode goede maatjes met de overheid te willen blijven, en daardoor het onrecht te slikken. Een kostelijke beschrijving van 'De belastingconsulent als type' vindt men in de jubileumbundel van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs 'Wat des Keizers is'.

Ook de rechters werden door Brüll kritisch beschouwd. In zijn 'Fiscale mythologie' wijdde hij veel aandacht aan de mythe van de rechter. In het reeds genoemde artikel in Fiskaal hekelde hij het 'begrip' dat rechters plegen op te brengen voor onjuist handelende overheidsfunctionarissen, en stelde hij zelfs dat aan 'een knevelende, systeem-misdrijven plegende instantie de rechterlijke hand boven het hoofd wordt gehouden'. Hofstra bestreed deze stelling. Maar Brüll nam de proef op de som. En zie, zijn stelling werd bewezen:

Brüll was gestuit op het zgn. Waalwijkse geval*. Op 30 september hield de politie te Waalwijk een Turk aan met een koffertje met f 115 580 in contanten. Hij was een in Turkije wonende zakenman. Een misdrijf kon niet worden bewezen. De politie moest hem direct weer vrijlaten, maar hield zijn koffertje met geld. Zonder enig onderzoek legde de inspecteur van belastingen te Waalwijk de Turk op 1 oktober een direct invorderbare voorlopige aanslag inkom-

* FED Alg.: 219 e.v. 'Onverbeterlijke belastingmoraal'. Met als pakkende bijtitel: 'Der Fisch beginnt am Kopf zu stinken'.

stenbelasting op naar een geschat inkomen van f 250 000, belasting f 148 431. Omdat deze inspecteur te Waalwijk onbevoegd was, werd zijn zegenrijke arbeid prompt overgenomen door de inspecteur te Heerlen (afd. buitenlanders) die een nieuwe aanslag oplegde naar een geschat inkomen van f 196 191 waarbij volgens de tabel de inkomstenbelasting (hoe raadt u het!?) precies f 115 580 bedroeg.

Het was voor Brüll (en ook voor mij, en ik denk voor iedereen) duidelijk dat de inspecteur te Waalwijk zich schuldig maakte aan het ambtsmisdrijf van knevelarij (art. 366 Wetboek van Strafrecht). Immers hij was onbevoegd en hij moet dat hebben geweten, net zo goed als hij moet hebben geweten dat de aanslag geen enkele rechtsgrond kon hebben. Brüll nam actie. Hij diende bij de officier van justitie een aanklacht in tot strafvervolging van de inspecteur. Wat verwacht kon worden geschiedde. Ambtenaar dekte ambtenaar. De officier seponeerde. Brüll gaf geen krimp en ging in beroep bij het Gerechtshof. En wat gebeurde? Het Hof achtte hem niet ontvankelijk omdat hij geen 'belanghebbende' was⁸. Aldus wordt knevelarij de facto een klachtdelict. Zo gaat dat in Nederland.

Het dieptepunt van de bejegening van Brüll heeft m.i. echter de redactie van ons aller Weekblad voor Fiscaal Recht weten te bereiken. Ik zal met dit navrante verhaal, dat ons allen te denken moet geven, mijn relaas besluiten.

Brüll had in een artikel in FED⁹ gesteld: 'De vierde macht saboteert elk controle-orgaan'. De toenmalige staatssecretaris Kombrink had in een inleiding over 'Fiscale Rechtshulp' gezegd: 'Als ik in het artikel van Prof. Brüll lees dat de vierde macht elke controle saboteert dan is dat een generalisatie die overdrijving en onwaarheid in zich bergt'. Deze inleiding van Kombrink – en dus ook deze zin – werd in het Weekblad voor Fiscaal Recht¹⁰ gepubliceerd.

Brüll reageerde met een artikel, in de van hem bekende stijl, genaamd 'De asymmetrische rechtvaardigheid van Kombrink'. In dat artikel reageerde Brüll allereerst op Kombrink's (uiteraard door de ghost-writers van Financiën geïnspireerde) aantijging. Hij wees erop dat sabotage van controle-organen iets anders is dan sabotage van controle. Maar Brüll ging in het artikel ook nog verder. Hij haakte aan bij zijn eerdere FED artikel en voegde daar nog het nodige aan toe. Zo gaf hij bijvoorbeeld een lijst van maar liefst 21 situaties waarin de fiscus een voorsprong in rechtssituatie heeft op de belastingplichti-

ge, en gaf hij een analyse waarom Kombrink, zoals deze in zijn inleiding had aangegeven, geen voorstander was van 'de symmetrische rechtvaardigheid waar Brüll over spreekt'. Het artikel van Brüll was dus niet alleen een weerwoord op de kwestie van de sabotage van de controle c.q. de controle-organen, maar had ook nog een veel wijdere strekking. Afgezien van de vraag of men het eens was met de inhoud, was het artikel, zoals altijd bij Brüll, uitstekend opgebouwd en onderbouwd.

Het spreekt vanzelf dat Brüll het artikel als weerwoord ter publikatie aanbod aan het Weekblad voor Fiscaal Recht. En toen gebeurde iets ongelofelijks. De redactie weigerde het artikel op te nemen en zond het terug.

Brüll heeft vervolgens het artikel in zijn (en mijn) lijfblad FED geplaatst gekregen en in een voetnoot van het incident melding gemaakt. Voor mij was mijn bijdrage aan deze bundel reden om daar eens dieper in te duiken. Het gevolg was een correspondentie met de redactie van het Weekblad die na dit artikel is afgedrukt. Ik nodig de lezer uit deze bladzijde om te slaan en eerst die correspondentie te lezen. Vooral de brief die de redactie op 2 september 1982 aan Brüll zond. Ik laat hier even ruimte in mijn artikel.

Hebt u het gelezen? Hebt u ook zo'n laffe smaak in de mond? En geeft u dit ook niet te denken? Inderdaad, Der Fisch beginnt am Kopf zu stinken¹¹.

Het is bekend dat Brüll zich dit alles sterk heeft aangetrokken. In een college aan studenten en in een aantal dagbladartikelen¹² heeft hij de redenen gegeven voor het vervroegd beëindigen van zijn hoogleraarschap. Daarbij heeft hij nog weer eens zijn stem laten horen. Het heeft (nog) niet veel geholpen.

Brüll gaat nu met pensioen. Zullen daarmee de woorden van de profeet versterven? Of zal het met hem gaan zoals met andere profeten vóór hem, wier woorden pas na hun dood op grote schaal echo ontvingen? Ik wed op het laatste. Want al is Brüll dan ook als hoogleraar dood, zijn woorden zullen blijven klinken. Het ware woord valt niet uit te bannen. Die wetenschap moge Brüll en ons blijven bemoedigen.

- ¹ Geschrift 112 van de Vereniging voor Belastingwetenschap.
- ² FED IB art. 6(1) : 259.
- ³ Er loopt thans al 3 jaar een proces om de WOB toegepast te krijgen.
- ⁴ FED IB '64: Uv. Besl. art. 8/3.
- ⁵ Een gave reeks artikelen in FED onder de titel 'quod licet Iovi'.
- ⁶ 'De eenzijdige bezigheid van het repareren', FED Alg. : 215 e.v.
- ⁷ 5541 d.d. 2 april 1982.
- ⁸ Zie het verslag dat Brüll hierover heeft gedaan in De Volkskrant van 11 december 1982.
- ⁹ FED Alg. : 233; Quod licet Iovi VII.
- ¹⁰ 5551 d.d. 8 juli 1982.
- ¹¹ Zie bladzijde 121.
- ¹² O.a. Volkskrant 11 december 1982.

DR. N. NOBEL

18 maart 1983

STRIKT VERTROUWELIJK

Aan de redactie van het
Weekblad voor Fiscaal Recht
Prinsessegracht 21
2514 AP 'S-GRAVENHAGE

Mijne heren,

Aan het einde van het lopende academisch jaar neemt Prof. Brüll afscheid als hoogleraar. Tegelijkertijd treedt hij af als lid van de redactie van de Losbladig Weekblad FED. De overige redactieleden van dat blad hebben het initiatief genomen een bundel samen te stellen die aan Brüll zal worden opgedragen en hem bij zijn afscheid zal worden aangeboden. Aan mij is gevraagd een bijdrage aan die bundel te leveren. Aangezien Brüll mijn leermeester is en ik een zeer grote bewondering heb voor zijn werk en zijn persoonlijkheid, heb ik deze uitnodiging gaarne aanvaard.

Mijn bijdrage aan deze bundel (die de toepasselijke naam 'Quod licet Jovi' zal dragen) wil ik wijden aan mijn visie op de wijze waarop het fiscale establishment (in al zijn geledingen) heeft gereageerd op de 'profeet' Brüll. Een zeer centrale plaats zal daarbij innemen uw weigering destijds zijn artikel 'De asymmetrische rechtvaardigheid van Kombrink' in uw blad te plaatsen. Van dit feit heeft men slechts kennis kunnen nemen via de voetnoot die Brüll heeft geplaatst bij de publicatie van dat artikel in Losbladig Weekblad FED van 21 oktober 1982 (Algemeen : 236 en 237).

Het probleem waarvoor ik mij nu zie gesteld is, dat ik niet weet of het citaat dat Brüll in de bovengenoemde voetnoot geeft uit een brief die hij kennelijk van u heeft ontvangen, de volledige motivering van uw afwijzing bevat. Enerzijds meen ik dit te moeten aannemen, omdat ik mij niet kan voorstellen dat Brüll niet de gehele door u gegeven motivering van uw afwijzing zou hebben weergegeven. Anderzijds kan ik mij evenmin goed voorstellen dat uw redactie een dergelijk goed gedocumenteerd artikel van een zo vooraanstaand schrijver als Brüll zou hebben geweigerd uitsluitend onder de motivering die in de desbetreffende voetnoot staat vermeld. Immers, zelfs al zou het door Brüll gevreesde misverstand of verkeerd begrip van zijn bedoelingen bij 'de aandachtige lezer' van het door u wel geplaatste artikel van Kombrink niet hebben kunnen optreden, dan nog was het artikel van Brüll verder van een zodanig niveau dat het ruimschoots uitstak boven het gemiddelde niveau van de artikelen die in uw blad plegen te worden geplaatst.

Ik sta bij het schrijven van mijn bundel dan ook voor een oprecht dilemma. Enerzijds kan ik mij van Brüll niet voorstellen dat hij slechts een gedeelte uit uw brief zou hebben geciteerd. Anderzijds kan ik mij van uw hooggeachte redactie niet voorstellen dat u uw weigering tot plaatsing van het artikel niet van een meer gedegen motivering zou hebben voorzien.

Het dilemma zou voor mij gemakkelijk op te heffen zijn door Brüll rechtstreeks hierover te benaderen. Deze oplossing is echter niet mogelijk, omdat de redactie van de bundel de schrijvers met klem heeft verzocht aan het verschijnen van de bundel geen ruchtbaarheid te geven. Dat geldt uiteraard in de eerste plaats tegenover Brüll zelf.

Mijn vraag aan u is derhalve of u, als bescheiden bijdrage aan het welslagen van deze bundel in het algemeen en mijn bijdrage in het bijzonder, in deze kwestie opheldering zou willen verschaffen, zo mogelijk door mij een kopie te zenden van de brief die u aan Brüll zond of, indien u dat uit een oogpunt van privacy ongewenst vindt, door mij althans mede te delen of de motivering die Brüll in zijn voetnoot heeft geciteerd inderdaad de enige motivering is geweest van uw beslissing en zo niet, welke verdere motivering daaraan door u is gegeven.

Aangezien ik, zoals ik reeds vermeldde, van plan ben deze kwestie een centrale plaats in mijn bijdrage te geven, ben ik voornemens de redactie van de bundel te verzoeken ook deze brief en uw reactie daarop in de bundel op te nemen.

Met het oog op de gevraagde geheimhouding heb ik vóór de verzending van deze brief de redactie van de bundel geraadpleegd. Deze heeft mij voor dit bijzondere geval dispensatie van de geheimhoudingsverplichting verleend, ook al realiseren wij ons dat het risico van de ruchtbaarheid hierdoor wordt vergroot. In dit verband moge ik er dan ook bij uw redactie op aandringen deze kwestie uitsluitend binnen de kring van uw redactie te willen houden, totdat de bundel is verschenen.

In afwachting van uw bericht verblijf ik inmiddels,

hoogachtend,
Dr. N. Nobel.

REDACTIE

De weledelzeergeleerde heer
dr. N. Nobel
Burg. Gülcherlaan 19
1217 NX Hilversum

Zeer geachte heer Nobel,

Naar aanleiding van uw brief van 18 maart 1983 kan ik u namens de redactie het volgende mededelen.

Nu prof. Brüll in zijn FED-artikel van 21 oktober 1982 (Algemeen: 236) in een noot zelf heeft geciteerd uit de brief van de redactie van het Weekblad voor Fiscaal Recht, waarin hem werd medegedeeld dat zijn artikel niet zou worden geplaatst, menen wij dat er geen bezwaar tegen kan bestaan u de betreffende brief in zijn geheel ter beschikking te stellen ten behoeve van de door u voorgenomen studie. Dit geldt evenzeer voor de in die brief genoemde brief van 28 juli 1982, waarin prof. Brüll zijn artikel aan het Weekblad aanbood. Afschriften van beide brieven, tegen publicatie in uw studie waarvan wij geen bezwaar zouden hebben, zenden wij u hierbij toe. Voor de goede orde merken wij op dat wij tegen een eventuele publicatie in uw studie van onze brief van heden aan u evenmin bezwaar zouden hebben. Gaarne vertrouwen wij u hiermede van dienst te zijn geweest.

Hoogachtend,

C. Petiet
eindredacteur

Bijlagen.

PROF. DR. D. BRÜLL

28 juli 1982

Aan de redactie van het
Weekblad voor Fiscaal Recht
's-Gravenhage

Mijne Heren,

In Uw Weekblad van 8 juli zijn beschuldigingen van de Hr. Kombrink aan mijn adres opgenomen, die, zeker voor een beoefenaar van de wetenschap, niet mis zijn. Ik meen U daarom te mogen verzoeken, om bijgaand wederwoord in Uw blad te plaatsen.

Hoogachtend!

REDACTIE

Aan de heer prof.dr. D. Brüll,
Oxerweg 18,
Joppe

Geachte heer Brüll,

Uw brief van 28 juli 1982 en uw daarbij aangeboden artikel 'De asymmetrische rechtvaardigheid van Kombrink' zijn in de redactievergadering van 25 augustus j.l. onderwerp van bespreking geweest.

U gaat ervan uit dat de heer Kombrink in het Weekblad beschuldigingen aan uw adres heeft neergelegd door u van leugens te betichten.

De redactie kan zich in uw uitgangspunt niet vinden. Ter toelichting het volgende.

U stelt in dat artikel terecht dat u in de FED van 11 februari 1982, Algemeen: 233, niet hebt geschreven 'dat de vierde macht elke controle saboteert', maar: 'De vierde macht saboteert élk controle-orgaan'.

Het komt de redactie echter voor dat de aandachtige lezer van het stuk van Kombrink uit de gehele context waarin het door u gewraakte citaat is geplaatst zal begrijpen dat u hier bedoeld moet hebben op de controle op het handelen van de vierde macht zelve. En die controle kan nu eenmaal niet anders geschieden dan door de daartoe speciaal ingestelde controle-organen.

Derhalve kan de onjuiste aanhaling naar de mening van de redactie niet tot misverstand of een verkeerd begrip van uw bedoelingen leiden.

Dat is de reden waarom de redactie heeft besloten af te zien van plaatsing van uw artikel.

U ontvangt het artikel hierbij terug.

Hoogachtend,
namens de redactie,

C. Petiet